

AB KIRSAL KALKINMA POLİTİKASI & TÜRKİYE’NİN UYUMU

PROF.DR. MEHMET BOZOĞLU
TR AB TARIMSAL İLİŞKİLERİ

Tanımlar (1)

- Kırsal Alan (değişik tanım ve kriterler)

- nüfus yoğunluğu
- tarımsal durum
- nüfustaki azalma
- kişi başına düşen gelir
- kentleşme düzeyi
- Kent merkezine olan uzaklık

- AB

- Nüfus yoğunluğu < 100 kişi/km²
- AB (25) alanların %92'si, nüfusun %56'sı kırsalda

- TR

- Nüfusu 20.000'den az olan yerler (Köy Kanunu)
- Kırsal: %29 (2010)

Tanımlar (2)

- Kırsal Kalkınma:

– *Yerel potansiyel ve kaynakların değerlendirilerek, doğal ve kültürel varlıklar korunarak kırsal toplumun iş ve yaşam koşullarının kentsel alanlarla uyumlu hale getirilmesi ve sürdürülebilir kılınması*” (UKKS 2006)

- *“Yüksek kalitede ve bölgeye özgü üretim+ kırsal turizm + arzı sınırlı olan ürünlerde gelişme”* (Knickel ve Renting, 2000)
- *“Yeni pazarlara açılarak ürünlerin değerlerinin artırılması”* (van der Ploeg ve ark, 2000)
- *“Yerel çabalar+ kamu çabaları”*, Olgun (2004), (BM) *“ulusal kalkınmaya katkı”* (BM)
- *“Gönüllü davranış değişikliği yaratacak yardımlar + toplulukların demokratik yoldan kalkınmaları”* (Gülçubuk 2001)

Türkiye’de KKP’ni Öne Çıkartan Etmenler

- **Küreselleşme (BM, DB, DTÖ vb) ve yerelleşme eğilimleri**
 - Rekabetçi piyasayı hedefleyen politikaların bölgesel eşitsizlikleri -kırsal aleyhine- artırması,
- **Türkiye-AB İlişkileri**
 - OTP’de OPD’den kırsal kalkınmaya kayış
 - TR AB OPD ve Kırsal Kalkınma Politikasına uyum zorunluluğu
- **TR’nin kırsal gerçekleri**
 - Nüfusun fazlalığı, bozuk toprak-insan ilişkileri, sektörler arası ve sektör için gelir dağılımındaki adaletsizlik, küçük işletmelerin yaygınlığı ve arazi parçalılığı, fiziki ve sosyal alt yapıların yetersizliği, kırsaldan yaşanan yoğun göç vb)
 - Kırsal sosyo-ekonomik geri kalmışlığın büyük ve kontrolü zor sorunlar yaratması

AB Kırsal Kalkınma Süreci

- Ulusal çalışmalar
- 1968-Mansholt Planı (yapısal sorunların çözümü)
 - İşletmelerin fiziki sermaye yatırımlarının artırılması
 - Gıda zincirinin güçlendirilmesi
 - Erken emeklilik ve mesleki eğitim
- Genişleme (Yunanistan, İspanya ve Portekiz-Akdeniz Entegre Prog)
- 1987-Tek Avrupa Senedi (Farklı bölgeler arasında eko. ve sosyal bütünl)
- Yapısal Fonlarda reform
- Maastricht Anlaşması (Kırsal kalkınmaya yasal dayanak)
- Delors Paketi
- MacSharry Reformları (tarım-çevre, erken emeklilik, ormancılık, dezavantajlı alanlar)
- Gündem 2000
 - 1. Ayak: OPD 2. Ayak: KKP
 - Ayrı ayrı uygulanan dokuz aracın tek bir yasal çerçeveye konulması
- 2003 reformları
- 2004- Finansmanın tek bir fonla karşılanması- Kırsal Kalkınma için Avrupa Tarım Fonu- EAFRD.. Uygulamanın kolaylaştırılması
- 2005-Kırsal kalkınma yardımlarının yeniden belirlenmesi
- 2007-2013 AB Kırsal Kalkınma Yeni Yaklaşımı

AB Kırsal Kalkınma Yeni Yaklaşımı (EC 1698/2005) (1)

İlkeler:

- **Tamamlayıcılık** (AB önceliklerine katkı sağlayan lokal, bölgesel, ve ülkesel projelere katkı sağlanması), **tutarlılık** ve **uyumluluk**
- **Ortaklık** (Komisyon+üye devlet)
- **Yetki ikamesi**
- **Kadın erkek eşitliği ve ayırım yapılmaması**

- **Sürdürülebilir KK için yönetim ve uygulamanın kolaylaştırılması**
 - daha **stratejik yaklaşım**
 - daha **öz öncelikler & hedefler**
 - **tedbirler arasında denge**
 - **tek fon & programlama**
 - daha **fazla kaynak**
 - **tek finansal yönetim & kontrol**

AB-2007-2013 Kırsal Kalkınma Politikası (1)

	Amaçlar			
	1. Eksen: Rekabet gücü	2. Eksen: Toprak yönetimi	3. Eksen: Kapsamlı Kırsal Gelişme	Lider eksenini
Önlemler	<p><u>İnsan kaynakları:</u></p> <ul style="list-style-type: none">- Mesleki eğitim- Genç çiftçi ve erken emeklilik- Danışma servislerinden yararlanma- Çiftlik yönetimi ve orman danışma sistemlerinin kurulması <p><u>Fiziki sermaye:</u></p> <ul style="list-style-type: none">- Çiftlik/orman yatırımları- İşleme/pazarlama- Tarım/orman altyapısı- Tarımsal üretim potansiyeli sağlama <p>Tarımsal ürün kalitesi:</p> <ul style="list-style-type: none">- Standartları sağlama geçici desteği- Gıda kalitesini özendirme- Gıda kalitesi tanıtımı <p><u>Geçici önlemler:</u></p> <ul style="list-style-type: none">- Yarı geçimlik- Üretici örgütleri kurulması	<p><u>Tarım toprağının sürdürülebilir kullanımı:</u></p> <ul style="list-style-type: none">- Dağlık- Diğer sorunlu alanlar- Natura 2000 alanları- Tarım-çevre/ hayvan refahı (zorunlu)- Üretken olmayan yatırımlar için destek <p><u>Orman topraklarının sürdürülebilir kullanımı:</u></p> <ul style="list-style-type: none">- Ağaçlandırma- Tarım-orman- Natura 2000 orman alanları- Orman çevresi- Orman üretim potansiyelinin yeniden kurulması- Üretken olmayan yatırımlara destek <p><u>Desteğin karşılığı (capraz uyum)</u></p>	<p><u>Yaşam kalitesi:</u></p> <ul style="list-style-type: none">- Kırsal ekonomi ve nüfus için temel hizmetler- Köylerin restorasyonu ve gelişimi, kırsal mirasın korunması ve saklanması- Meslek eğitimi- Yerel gelişme stratejileri için kapasite yaratma <p><u>Ekonomik çeşitlilik:</u></p> <ul style="list-style-type: none">- Tarım dışı etkinliklere yönelme- Mikro işletmelere destek- Turizm etkinliklerini özendirme- Doğal mirasın korunması ve yönetimi	

AB- 2007-2013 Kırsal Kalkınma Politikası (2)

	<u>1. Eksen:</u> Rekabet gücü	<u>2. Eksen:</u> Toprak yönetimi	<u>3. Eksen:</u> Kapsamlı Kırsal Gelişme	<u>Lider eksen</u>
Uygulama			Yerel kalkınma stratejileri tercih edilir	Seçilmiş yörelerde lider yaklaşımıyla üç eksen konuları kapsamında
Fon payı	En az %15	En az %25	En az %15	En az %7
AB'den ek destek	En fazla %55-80	En fazla %55-80	En fazla %50-80	AB genel Ar-Ge'sinin %3'ü (destek aktarma-modulasyon-dışında)
Uygulama alanı	Tüm kırsal alanlar	Tüm kırsal alanlar	Tüm kırsal alanlar ve seçilmiş yöreler	Tüm kırsal alanlar ve seçilmiş yöreler

EAFRD-Kırsal Kalkınma Destekleri (EC) 1698/2005 (1)

Yardım konuları	Miktar/Oran (€/%)	
Genç çiftçilere ilk kuruluş yardımı	55.000	
Erken emeklilik	18.000 180.000 4.000 40.000	Çiftçi başına yıllık Çiftçi başına toplam İşçi başına yıllık İşçi başına toplam
Danışma hizmetleri	%80 1.500	Danışma hizmetlerinin uygun maliyeti Maksimum miktar
Tarım işletmeleri için modernizasyon yardımları	%60 %50 %50 %40 %75 %75	Genç çiftçilerin uygun yatırımları Diğer çiftçilerin uygun yatırımları Diğer bölgelerdeki genç çiftçiler uygun yatırım. Diğer bölgelerdeki çiftçilerin uygun yatırım. En uzaktaki ve küçük Ege adalarındaki uygun yatırımlar Yeni üye ülkelerdeki uygun yatırımlar (üyelik tarihinden sonraki 4 yıl için)

EAFRD-Kırsal Kalkınma Destekleri (2)

Yardım konuları	Miktar/Oran (€/%)	
Ormanların ekonomik değerini artırma yardımı	%60	Dağlık bölgelerdeki uygun yatırımlar
	%50	Diğer bölgelerdeki yatırımlar
	%85	En uzaktaki bölgelerdeki uygun yatırım
Tarım orman ürünlerine katma değer sağlanması yardımları	%50	Bütünleşme amaçlı bölg. Uygun yatırımlar
	%40	Diğer bölgelerdeki uygun yatırımlar
	%75	En uzak bölgelerdeki uygun yatırımlar
	%65	Küçük Ege adalarındaki uygun yatırımlar
Standartları karşılama yardımı	10.000	İşletme başına/maksimum
Gıda kalitesi planına katılım yardımı	3.000	İşletme başına/maksimum
Enformasyon ve tanıtım faaliyetleri yardımı	%70	Faaliyetin uygun maliyetleri
Yarı geçimlik işletme yardımı	1.500	İşletme başına yıllık

EAFRD-Kırsal Kalkınma Destekleri (3)

Yardım konuları	Miktar/Oran (€/%)	
Üretici gruplarına yardım (tanınmalarını takip eden ilk 5 yılda pazarladıkları ürünün belirli oranı)	%5, %5, %4, %3 ve %2 %2,5, %2,5, %2, %1,5 ve %1,5	1., 2.,3.,4., ve 5. yıllarda 1 milyon €'ya kadar pazarlanan ürünler 1., 2.,3.,4., ve 5. yıllarda 1 milyon €'dan sonraki pazarlanan ürünler
5 yıllık dönemde yardım yapılmayacak ürün miktarı	100.000 100.000 80.000 60.000 50.000	1. yıl 2. yıl 3. yıl 4. yıl 5. Yıl
Minimum dezavantaj ödemesi	25	Kullanılan arazinin hektarına
Maksimum dezavantaj ödemesi	250	Kullanılan arazinin hektarına
Diğer dezavantajlar için maksimum ödeme	150	Kullanılan arazinin hektarına
İlk maksimum Natura 2000 yardımı (5 yılı aşmayacak)	500	Kullanılan arazinin hektarına
Normal maksimum Natura 2000 yardımı	200	Kullanılan arazinin hektarına

EAFRD-Kırsal Kalkınma Destekleri (4)

Yardım konuları	Miktar/Oran (€/%)	
Tarım-çevre yardımı	600	Hektara
-Yıllık bitkiler	900	Hektara
-Özel yıllık bitkiler	450	Hektara
-Diğer arazi kullanımları	200	Hektara
-Kaybolma tehlikesi taşıyan yöresel türler		
Hayvan refahı	500	Hayvan başına
Ağaçlandırmadan kaynaklanan gelir kaybını telafi edici yıllık maksimum yardım miktarı		
- çiftçi veya birliğine	700	Hektara
- diğer özel kanuna tabi kişilere	150	Hektara
Ağaçlandırma tesis yardımı	% 80	Dağlık ve dezavantajlı b.
	% 70	Diğer bölgeler
	% 85	En uzak bölgeler
Yıllık Natura 2000 ve çevre-orman yardımı		
- Minimum	40	Hektara
- Maksimum	200	Hektara

Leader (Kırsal Ekonominin Geliştirilmesinde Faaliyetlerin Birleştirilmesi)

- **Topluluk düzeyinde seçilmiş alanlarda entegre bir kırsal kalkınma için pilot uygulamaları teşvik etmektedir.**
- Leader 1 (1991-1993), Leader II (1994-1999) ve Leader + (2000-2006)
- **Araçları:**
 - Bilgi ve teknoloji kullanımını
 - Kırsal mal ve hizmetlerin rekabete açılması
 - Kırsal toplumun hayat kalitesini yükseltme
 - Doğal ve kültürel kaynakların en iyi şekilde kullanımını
- **İlkeleri:**
 - Yeniliklere açık ve tabandan tavana doğru yaklaşım
 - Saha bazını esas alan bir uygulama
 - Fonların yerel-mahalli yöntemlerle yönetilmesi
- 2002-2006 bütçesi: 2 milyar € (kamu-özel işbirliği, ortak sorumluluk, yürütücü Yerel Eylem Grupları)

SAPARD (Tarım ve Kırsal Kalkınma Özel Katılım Programı)

- Aday ülkelerde **OTP** ve ilgili mevzuatının uygulanmasına katkı sağlanması
- Aday ülkelerin **tarımsal** sektör ve **kırsal alanların** sürdürülebilir adaptasyonu için **öncelikli ve özel problemlerin çözülmesi**
- Ülkelere dağılımında çiftçi nüfusu, tarımsal arazi, milli gelir (SGP'ne göre), özel coğrafi özellikler dikkate alınmaktadır.
- 7 yıllık hazırlanırlar.
- 2000-2006 bütçesi 540 milyon €/yıldır.

Tedbirleri:

- **Tarımsal ve Balıkçılık Ürünlerinde İşleme ve Pazarlamanın İyileştirilmesi (%26)**
- **Tarımsal İşletmelere Yatırım (% 22)**
- **Kırsal Altyapının İyileştirilmesi ve Geliştirilmesi (% 21)**
- **Ekonomik Faaliyetlerin Geliştirilmesi ve Çeşitlendirilmesi (%11)**
- **Ormancılık (% 5)**
- **Tarım-çevre (pilot) (%2)**
- **Teknik destek (% 1)**
- **Üretici Grupları (%1)**
- **Diğer (%9)**

IPA (Üyelik Öncesi Yardım Paketi) Programı

- **Uygulama süresi : 2007-2013**
- **Toplam Finansman : 14.653 Milyar Euro**
- **Tek Çerçeve : mevcut dış finan. yardım araçları (Phare, Ispa, Sapard) yerine**

Uygulama :

- **Aday Ülkeler: Türkiye, Hırvatistan**
- **Potansiyel Aday Ülkeler: Arnavutluk, Bosna Hersek, Sırbistan , Makedonya**

Beş Bölüm:

- **Geçiş Yardımı ve Kurumsal Yapının Kurulması**
- **Sınırlar Arası ve Bölgesel işbirliği**
- **Bölgesel Kalkınma**
- **İnsan Kaynaklarının Geliştirilmesi**
- **Kırsal Kalkınma**

Tedbirleri:

- **Tarımsal işletmelere yatırım,**
- **Tarım ürünleri işleme ve pazarlama,**
- **Kırsal altyapı,**
- **Kırsal bölgelerde ekonomik faaliyetlerin çeşitlendirilmesi,**
- **Üretici örgütleri,**
- **Tarım-çevre ve hayvan refahı,**
- **Eğitim ve teknik destekler başlıkları**

TR- Kırsal Kalkınma Politikaları ile İlgili Belgeler

- Uzun Dönem Stratejisi (2001-2013)
- Ön Ulusal Kalkınma Planı (2004-2006)
- Orta Dönem Program (2006-2008)
- Tarım Stratejisi Belgesi (2006-2010)
- 9. Kalkınma Planı (2007-2013)
- Ulusal Kırsal Kalkınma Stratejisi

TR-Kırsal Kalkınma Faaliyetleri

1. Entegre Projeler:

– Kırsal Kalkınma Projeleri

- Ordu-Giresun Kırsal Kalkınma Projesi (1995-2006)
- Erzincan-Sivas Kalkınma Projesi (2005-2012)
- Anadolu Watershed Rehabilitasyon projesi
- Köy Based Participatory Investment Programı (2005-2007)

– Bölgesel Kalkınma Faaliyetleri

• Bölgesel Kalkınma Planları

- Güneydoğu Anadolu Projesi (GAP)
- Zonguldak-Bartın-Karabük Bölgesel Kalkınma Projesi
- Doğu Karadeniz Bölgesel Kalkınma Planı (DOKAP)
- Doğu Anadolu Projesi Master Planı (DAP)

• Bölgesel Kalkınma Programları:

- Doğu Anadolu Kalkınma Programı (DAKP)
- NUTS-II Bölgeleri (Samsun-Kastamonu-Erzurum) Kalkınma Programı

TR-Kırsal Kalkınma Faaliyetleri (2)

2. Münferit Proje ve Programlar:

- **Tarımsal kredi projelerinin sübvansiyonu**
- **TKKMB'nin desteklenmesi**
- **Hayvancılık işletmelerinin desteklenmesi**
- **Üretici örgütlerinin faaliyetleri ve yayım çalışmalarına sağlanan kolaylıklar**
 - TSKB, üretici örgütlerinin kurumsal iyileştirilmesi, Tarımsal Üretici Birlikleri, kooperatiflere sağlanan destekler
- **Tarımsal eğitim programları**
 - Tarımsal yayım ve danışma faaliyetleri, YAYÇEP, Kadın çiftçilere yönelik eğitim ve yayım faaliyetleri, gıdaların muhafazasına yönelik eğitim ve yayım faaliyetleri, kadın çiftçilerin tarımsal eğitimi projesi, ev ekonomisi eğitimi ve yayım faaliyetleri, KOYMER

TR-Kırsal Kalkınma Faaliyetleri (3)

2. Münferit Proje ve Programlar:

- **Arazi yönetimi**
 - Toprak sınıflarının tanımlanması, Arazi kullanım planı projeleri ve uygulanmaları
- **Toprak toplulaştırılması**
 - 3202 ve 3083 no'lu Kanunlar, arazilerin çiftçilere dağılımı, ARIP'in Arazi Topplulaştırılması alt projesi
- **Su ve sulama yönetimi**
 - Sulama idaresine katılım, küçük ölçekli sulama çalışmaları
- **Arazi ıslah faaliyetleri**
 - Toprak koruma faaliyetleri, Iğdır-Aralık Rüzgar Erozyonu Önleme ve Toprak Islahı Projesi, erozyon kontrol projeleri

TR-Kırsal Kalkınma Faaliyetleri (4)

2. Münferit Proje ve Programlar:

- **Tarım-çevresel faaliyetler**
 - ÇATAK Programı, çayır-mera yem bitkileri ve havza ıslah projeleri, su havzalarında organik tarım çalışmaları, iyi tarım uygulamalarıyla ilgili faaliyetler, organik tarım için sertifikasyon sistemi
 - **Doğal çevre, kırsal peyzaj ve bitki çeşitliliğinin korunması**
 - Bitki çeşitliliği ve doğal Kaynakların İdaresi Projesi (2000-2006), Kırsal çevre ve vahşi yaşamla ilgili biyolojik çeşitliliğin korunması
- **Sürdürülebilir ormancılık**
 - Orman köylerinde oturanların desteklenmesi yoluyla ormanların korunması ve geliştirilmesi, doğal ve orman kaynaklarının korunması, dağlık alanların iyileştirilmesi

TR-Kırsal Kalkınma Faaliyetleri (5)

2. Münferit Proje ve Programlar:

- **Kırsal alt yapı**
 - Köy yolları, içme suyu, KÖYDES, kırsal alanların planlanması ve köy kanalizasyon çalışmaları, tarımsal yerleşim planlaması ve köylerin geliştirilmesi çalışmaları
- **Kırsal ekonominin çeşitlendirilmesi**
 - Kırsal turizm faaliyetleri, el sanatlarının geliştirilmesi ve teşvik edilmesi
- **Yoksullukla mücadele ve sosyal hizmetlerin iyileştirilmesi**
 - Sosyal Dayanışma ve Yardım Fonları, sosyal riski azaltma yardım projeleri, eğitim ve sağlık hizmetleri,
- **Bölgesel katılımcı kırsal kalkınma faaliyetlerinin desteklenmesi**

TR-Kırsal Kalkınmanın Finansmanı

- **Ulusal kaynaklar:**

- Ulusal Bütçe
- Bölgesel Yönetim bütçeleri
- Sosyal Yardım ve Dayanışma Fonu
- Faydalanıcılar ve diğer ilgililerin finansmanı

- **Uluslar arası kaynaklar:**

- EU, UNDP, WB, IFAD, OPEC, IDB ve diğerleri

ÖUKP'nın Finansmanı

Gelişme Eksenleri ve Öncelikler	Toplam Maliyet	AB Katkısı	Ulusal Katkı	Toplam Kamu Katkısı	Özel Sektör katkısı
Gelişme eksenini 4: Bölgelerin ekonomik gücünün artırılması, bölgeler arası gelişmişlik farkının azaltılması ve kırsal kalkınmanın hızlandırılması	207	152	53	205	2
Öncelik 1. KOBİ'lerin desteklenmesi ve güçlendirilmesi	103	76	26	102	1
Öncelik 2. Küçük ölçekli altyapı inşaatlarının desteklenmesi	62,6	46	16	62	0,6
Öncelik 3. Yerel inisiyatiflerin desteklenmesi	41,4	30	11	41	0,4
Öncelik 4. Kurumsal kapasitenin oluşturulması ve güçlendirilmesi	-	-	-	-	-
Toplam	528	371,5	119,5	491	37

- Türkiye'ye sağlanan kaynakların yetersizliği

- Ekonomik ve Sosyal Formasyon Yönelimli AB Kaynağının %35 ile sınırlı olması

TR-Kırsal Bölgelerin Sorunları

- **Tarımın yapısal problemleri**
- **İnsan kaynakları ile ilgili problemler (düşük eğitim seviyesi ve mesleki yetenekler)**
- **Kırsal kalkınmanın desteklenmesinde kurumsal yapı ve çiftçi örgütlenmesinin yetersizliği**
- **Bazı bölgelerdeki dağınık yerleşim yapısı**
- **Fiziksel, sosyal ve kültürel alt yapının yetersizliği**
- **Geçimlik tarıma bağımlılığın yüksekliği**
- **Gizli işsizliğin yaygınlığı**
- **Tarım ve tarım dışı gelirleri çeşitlendirme imkanlarının yetersizliği**
- **Düşük gelir seviyesi ve yaşam kalitesi**
- **Göç ve kırsal nüfusun yaşlanması**

SONUÇLAR (1)

- TR-AB kırsal kalkınma politikalarının **hedef ve ilkeleri arasında tutarlılık** söz konusu olmasına rağmen, **araçlar ve destek düzeylerinde farklılıklar** söz konusudur.
- Tüm mevzuat aktarımı ve uygulamanın katılım tarihinden önce **tamamlanması**, yüksek mali harcamaların yapılmasını gerektirecektir. Bu harcamalarda ise **büyük ölçüde ulusal kaynaklara bağımlı kalınacaktır.**
- **KK tedbirlerinden yararlanmada belirli şartlar** (maliyetlerin düşürülmesi, ürün kalitesinin artırılması, çevre, hijyen ve hayvan bakımı standartlarını karşılama, faaliyetlerin çeşitlendirilmesi, işletmelerin ekonomik varlığını devam ettirebilme yeteneği, çiftçinin yeterli mesleki yetenek ve yeterliliği taşıması) **aranmaktadır.**
- KK desteklerinde **kademeli bir geçiş süreci** öngörülebileceğinden, bunun **süresinin mümkün olduğunca kısa tutulması gereklidir.**
- **Dezavantajlı alanlar** üye ülke alanının %10'unu geçememektedir.
- TR, katılım öncesi **belirli bir geçiş dönemi** boyunca (MDAÜ için 3 yıl) **mevcut yardım programlarına devam** edebilecek, daha sonra ise **AB sistemine uymak** durumunda kalacaktır.
- **Kırsal alanların yaygınlığı ve AB kırsal alanları arasındaki büyük farklar** bulunmaktadır.
- Kırsal alanda girişim yetersizliği yaygındır.

SONUÇLAR (2)

- **Çiftçi eğitiminde özel sektör öne çıkartılmaktadır.**
- **Üyelik öncesinde büyük çaplı alt yapı projelerinin gerektireceği kaynakların AB'den sağlanması zor gözükmemektedir.**
- **Ekonomik faaliyetlerin çeşitlendirilmesi kapsamında oluşturulacak kırsal turizm ve sanayinin küresel rekabet koşullarında ayakta kalabilmeleri zordur.**
- **Kırsal kalkınma tedbirlerinden en çok “tarımsal işletmelerde yatırım ve tarım ürünlerinin işlenmesi ve pazarlanması” yararlanılabilecektir.**
- **TR'de girdi kullanımı az (çevreye duyarlı tarım) olmasına rağmen, bilinçsiz kullanım yaygındır.**
- **Ormancılık konusunda sıkıntı çekilmesi beklenmemektedir.**

ÖNERİLER (1)

- **Siyasi ve ekonomik istikrar**
- **Gerekli yasal düzenlemeler**
 - 442- Köy Kanunu vd kanunlar
- **Gerekli kurumsal düzenlemeler**
- **İzleme ve Yönlendirme Komitesi (kamu kuruluşları)**
 - **Yönetim Otoritesi** (İYK sekreteryası, planın hazırlanma ve uygulanması)
 - **Uygulama ve Ödeme Birimi** (uygulama ve ödeme fonk.)
 - **Ulusal Fon (HM)'da KMA-Kırsal Kalkınma Bileşeni kapasitesinin geliştirilmesi**
 - **Sertifikasyon Kurumu** (UÖB'nin hesapları, yönetim ve kontrol sistemlerinin incelenme ve raporlanması-UÖB'den bağımsız)
- **KK yardımları objektif kriterlere ve yardımları kullanma kapasitesine göre sağlanacağından, projelerin hazırlanması ve uygulanmasına özel önem verilmelidir.**
- **Üretici örgütlerinin kurulmasında aranan asgari ürün pazarlama ve üretici bölgelerinin belirli bölümünü temsil etme şartları, ülke koşulları ve ürünlere göre belirlenmeli- kooperatiflerle ilgili kanunlarda gerekli değişiklikler yapılmalı- ve bunun için yeterli bir geçiş süreci talep edilmelidir.**

ÖNERİLER (2)

- Kırsal kalkınmaya **yeterli ulusal kaynak tahsisi**
- **KK projelerinin seçimi, uygulanması ve etkileri** konusunda **hassasiyet** gösterilmesi,
- **Ekonomik işletme büyüklüğünün tespiti** ve buna dair **yasal düzenlemenin yapılması**,
- **Üreticilerin katılımı ve sorumluluğunun esas alınması** ve **doğrudan üreticilere yardımların sağlanması**,
- **Proje sürelerinin uzun tutulması** ve **çiftçi yayım- eğitim çalışmalarında uygulama esas alınması**,
- AB kriterleri esas alınarak TR'de dezavantajlı bölgelerin belirlenmesi,

ÖNERİLER (3)

- **Kamu sektörü ile birlikte, kırsal toplum, sivil toplum örgütleri ve diğer yararlanıcılar için gerekli kapasitenin oluşturulması,**
- **Bölgesel idarelerin kırsal kalkınma faaliyetlerini izleme kapasitesinin iyileştirilmesi,**
- **Kırsal kalkınma politikalarının uygulanmasına engel teşkil edecek tarım politikalarından kaçınılması,**
- **Bölgesel ve ulusal düzeyde ilgili bakanlıklar ile diğer kurumlar arasında daha iyi koordinasyon ve yakın işbirliğinin sağlanması**
- **Ulusal ve uluslar arası kaynakların etkin kullanımının sağlanması**

TEŐEKKÜRLER

